

Här och der bland Wermlands skogar och dalar.

Tecknade i reseskisser för Werml. Läns Tidning.

I.

Hvem har ej hört talas om Jössehåringarne? Som tillfälle gafs att närmare få studera folklifvet i hjertat af Jössehärad, så slog jag för en kortare tid upp mina bopålar derstädes. Det är nu omkring 5 år sedan dess, men de minnen jag derifrån eger äro likväl ännu friska och angenäma.

På gästgifvaregården *Grafås* hade jag mitt logi och hvarest jag i synnerhet genom skol-lärare Burman, samt tvenne Anderssöner kom i tillfälle att blifva bekant med seder och bruk i Jössehärad. Folklynnnet är lifligt, ty "guten" (troligtvis från det närgränsande Norige härstammadt namn på gossar och ynglingar) och "jantan" likasom den äldrigaste gubbe och gumma äro krya och beställsamma och, i synnerhet mot främlingar, mycket tillmötesgående.

Isynnerhet ligger i mitt minne de berättelser som Magnus Gunnarsson berättade om tider som varit, då "guten" dansade den beryktade Jössehärspolskan, hvilket så tillgick att denne (guten) stödjande sig på jantans arm under dansen svängde sig kring, så att han för det mesta hade fötterna i taket. Ännu gafs det några af de medelåldrige som jag såg verkställa dylika eqvilibrittiska öfningar, dock syntes tämligen väl att denna folkdans håller på att försvinna. Spel, isynnerhet på klarinet och fiol äfvensom på den riksbekanta dragharmonikan saknades icke, emedan ungdomen åtminstone hvarje söndag gick tillsammans, och som de sade, "hade roligt".

Den gästfrihet som i Gunnarskog uppenbarades är sannerligen sällsynt i de öfriga delarne af Wermland. Ingen, han måste vara främling eller bekant fick gå utan att blifva undfågnad med mat eller kaffe, äfvensom en sup eller två. Om man en dag ville passa tillfälle att studera folklifvet, så hade man ingen svårighet att få detta. Ständigt uppenbarade sig en ny sida hos de sålunda fågnande och undfågnade. Alltid berättades någon historia från gubbens eller gummans ungdom, hvori han eller hon varit en af de handlande personerna. Väl fann jag mycken vidskepelse i dessa deras berättelser, men den var dock af sådan art att den lätt skulle kunna skingras af hvem som helst. Till exempel vill jag framdraga den allmänna berättelsen om huru socknens namn framgätt. Den lydde: På den ö som ligger vid norra ändan af sjön Gunnern bodde under den tid digerdöden pågick, en gubbe hvars namn var Gunnar. Som socknen under denna tid ej var något befolkad utan denne gubbe, såsom den ende återstående personen, hade flera mil till närmaste granne, så ansågs han såsom egare till de stora skogar som omgaf honom — hvaraf namnet Gunnarskog.

Hvad som isynnerhet drog min uppmärksamhet vid sig var den stora quantitet kaffe, som der af allmogen förbruktes. Såsom ett schema var gifvet att kaffe skulle drickas först innan arbetet börjades, således vid 6-tiden på morgonen och derefter "11 tåren", hvarpå följde, sedan de spiset middag och hvilat sig — "middagsdroppen", och sedermera vid 4 å 5-tiden "aftavardskaffet". Det egnaste var, att oaktadt ett så ymnigt kaffedrickande, der så vanliga cigorian eller "kaffetullarne" (desse sednare tillverkas af potatis och mjöl och begagnas mycket i Fryksdalen, i synnerhet i W. Emtervik, der man på gästgifvaregården Aplung kan få sin förnöjelse på dem) icke begagnades utan man kunde derstädes få en riktigt oförfalskad "tår". En gifven följd af detta ständiga förtärande af kaffe är, att i synnerhet de äldre fruntimren få sin pratmaskin i ordning och munterheten i allmänhet tilltager efter "förtärningens", intagande och det var en ingalunda sällsam syn att få se huru gubbar, gummor, jantor och gutar under kaffetårens njutning tog sig en dans, eburu yrvakna efter middagsluren.

Naturen är, i synnerhet i Gunnarskog, ganska vacker. Redan då man nalkas Sälboda bruk, på resa från Arvika, finner man sig angenämt öfverraskad af de sköna scenerier som här utbreda sig för den uppmärksamme betraktarens ögon. Sälboda bruk är ganska vackert och var, åtminstone för 5 år sedan, ganska väl skött. Ladugården och stallen på Sälboda var hvad allmogen i trakten framförallt berömde.

Hvad beträffar bondgårdarne, så fanns knappast någon utan de hade planterat större och mindre trädgårdar och jag kan gerna säga, att på ingen ort i Wermland, med undantag af *Nyed*, jag funnit landsbygden i provinsen så idyllisk och leende.

Kyrkan, en af de vackraste landskyrkor inom provinsen, är ganska stor och rymlig, sedan den för några år sedan förvandlades till korskyrka. Ej långt från kyrkan ligger *Rexed* bruk, tillhörigt Sälboda. samt *Stommen*, som är uppbyggd af en af de allmänt inom socknen bekanta "Skogarne". Cirka en mil norrut från kyrkan ligger *Treskogs* gästgifvaregård, i en af de största byar i Wermland och dertill en af de vackraste. Skild från den öfriga världen lever innevärdarne der ett rätt angenämt lif. Den högtidliga skogen och de klara Wermlands elfvar och skogsbäckar saknas icke och dertill det trefliga Jössehärslynnnet förnekar sig ej heller här.

Hvad upplysning och så kallad folklig bildning beträffar, så fann jag, efter den ringa skala jag kan mäta, folket i allmänhet ganska upplyst. Församlingen eger en ganska human kyrkoherde, hvilken, under min korta dervaro, var mig mycket tillmötesgående och jag fann honom såsom prest, mycket angenäm. Det som i synnerhet utmärker prestmännen är den värdighet som de gerna vilja påtaga sig i folkets åsyn och som mången gång ej är rätt passande i stycket, i synnerhet då presten ej är *prest* i ordets egentliga betydelse — det vill säga, det *tvungna* skicket var långt skild från ofvannämnda kyrkans man. I stället var han mot alla, så väl låg som hög, fattig som rik lika tillgänglig, och derföre var han mycket älskad af sina församlingsboar. Folkskolan var äfven mycket väl skött, i synnerhet som den pietistiska smittan ännu icke der inträngt. Tyvärr har dock läseriet äfven numera fått makt öfver folket, så att flera klagomål äfven derifrån försports.

De ganska betecknande händelserna afgående läsarnes bönesammankomster hafva redan i denna tidning varit omtalade, så att jag derföre gerna förbigår dem, under det jag tillönskar ofvannämnde Anderssöner att lika modigt som hittills motarbete detta onda.

För den eller de som ej haft tillfälle att resa vägen mellan Arvika och Sunne Gunnarskogsvägen bör det ej blifva en ringa njutning att färdas denna väg, då man äfven kan få skåda de vackra partier Gräsmarkens socken har att erbjuda, isynnerhet vid *Kymsberg*, *Högfors* och *Anneberg* äfvensom utsigten från *Getkänsklätten* i *Sunne* socken, från hvilken en vacker taffla öfver *Gräsmarks kyrka* med *Anneberg* och *Rotten* m. m. uppenbarar sig.

Gunnarskog är således i motsats till *Arvika* socken ett verkligt *eden*, då man tar hänseende till det tillmötesgående man finner bland allmogen. Arvikalynnnet deremot är mera "berserka-", emedan innebyggarna, isynnerhet i de till Arvika köping gränsande gårdarne, äro nära nog vådliga, synnerligast som exempel ingalunda saknas från den aldri senaste tiden, på huru bygdens ungdom, isynnerhet "gutarne", öfverfalla med hot och slag, hvem som helst på allmänna landsvägar. I gårdarne saknas ingalunda lifsfarliga äfventyr — till exempel då något s. k. dansnöje försiggått. Den svenska nektarn torde vara hufvudsakliga orsaken dertill, emedan *Bachus* mycket allmänt är ungdomens gud bland såväl femenina som maskulina könet.

Jag har endast velat underrätta härom ifall någon skulle af "*lifvet i Arvika*" fattat ett skeft omdöme om Jössehåringarne — isynnerhet i Gunnarskog.

Ö—der.